

buens excellentiam : *Plus omnibus laboravi*, nihilominus sufficiebat Apostolo pro consolatione sua obtutus unius dunaxat stillæ ex infinito illo torrente gaudiorum, totam Dei inundante civitatem : *Momentaneum hoc et leve*. Ut exprimeret acerbissimos quos tolerabat dolores, fatebatur se quotidie agonizare : *Quotidie morior*; unico nihilominus cæli intuitu se consolabatur : *Momentaneum hoc et leve*, etc. « Nihil dignum perpeti se in hoc tempore pro tante gloriæ spe atque expectatione censebat, » ait S. Ambrosius.

b. — Quidem verum est quod Salvator noster hic loquatur in certa temporis circumstantia, nempe, *videbo* vos post aliud modicum, scilicet post mortem meam seu breve tempus a morte mea; sed quod dicat, *videbo* vos, sensum nonnihil torquet anagogicum, quasi intelligi possit de æterna beatitudine; unde non dicit, *videbitis* me, sed ait, *videbo* vos, quia nisi ipse se presentem exhiberet, adhuc eum videre non possent, sed *videbo* vos in gloria mea sicut ante vidi in vita mea, et tunc *gaudebit* cor vestrum gaudio maximo, quo ex divine faciæ meæ aspectu perfundemini, utpote in qua omnigena pulchritudo videtur. Anima enim revelata faciæ vultum illum intuebitur qui Paradisum lætificat et electos beatos efficit. Unde S. Augustinus dicit : « Hæc est plena beatitudo et tota gloriificatio hominis, videre faciæ Dei sui, videre eum qui fecit eum et terram, videre eum qui fecit eum, qui salvavit eum, qui gloriificavit eum. Videbit eum cognoscendo, amabit diligendo, laudabit possidendo. » Ab hac autem cognitione, ab hac possessione et amore, lætitia quadam et gaudium infinitum in eum derivabitur, ac proinde S. Bernardus, qui et mellifluus dicitur, hunc in modum meditatatur : « Delectabilis est ad videndum, suavis ad habendum, dulcis ad fruendum. » Angelicus quoque doctor de beatitudine disserens excessivum hoc gaudium, quod animæ in continua illa, nec unquam intermissa aut interrupta Dei visione communicabitur, sequentibus verbis explicare satagit : « Ibi anima valde delectabitur in continua visione delectabilis vultus Dei, de qua dicit Glossa

« super Psalmum, quod visione nihil delectabilis, quia semper amabant quem semper videbunt. In ea tanta est delectatio, quod, teste S. Augustino, si possent mali, mallent esse in penis et Deum videre quam esse extra penas et Deum non videre; illa enim faciæ delectabiliter mirabilis est et plena gratiarum. »

c. — *Et gaudium vestrum nemo tollet a vobis*. Gaudium illud nemo tollet a vobis, ita ut gaudium illud nullum finem habiturum sit. Opponit enim in cælo Apostolorum gaudium futurum, gaudium mundi quod hac vita terminatur. Ac proinde non dixit simpliciter : Gaudium vestrum perpetuum erit, sed : *Gaudium vestrum nemo tollet a vobis*, ut ad gaudium alladeret hujus vite, quod multa tollunt, multa perturbant. S. Bernardus serenitatem celestis gloriæ adeo imperturbabilem esse asserit, ut neque a penarum infernalium, quas reprobi sustinent, atrocitate vel minimum obfusari possit. « Absit autem, » inquit, « ut vel eos qui ignibus æternis, cum diabolo et angelis ejus deputandi sunt, plangat et defleat in illa civitate, quam fluminis impetus lætificat, ejus et diigit Dominus portas super omnia tabernacula Jacob, quod videlicet in tabernaculis, et si quando gaudet de victoria, laborat tamen in pugna, et plerumque periclitatur de vita; in illa autem patria nulla prorsus admittitur adversitas, sive tristitia, quemadmodum de illa canit : *Sicut habitatio omnium nostrum habitatio est in te*. » Similiter S. Augustinus de illa beata vita sic scribit : « O vita vitalis, vita sempiterna, et sempiternæ beatæ! Ubi gaudium sine merore, requies sine labore, dignitas sine tremore, opes sine amissione, sanitas sine langore, abundantia sine defectio, vita sine morte, perpetuitas sine corruptione, beatitudo sine calamitate! » Angelicus doctor pariter in quodam opusculo suo, de beatitudine inquit : « Ubi nemo turbat alium, sed *sedebit*, dicit Dominus per Isaiam, *populus meus in pulchritudine pacis*. » Quoniam teste Psalmo cxlvii, 2, *confortavit seras portarum Jerusalem, et benedixit filiis suis in ea.* »

10. De justitia vero, quia ad Patrem vado, et jam non videbitis me.
11. De judicio autem, quia princeps hujus mundi jam judicatus est.
12. Adhuc multa habeo vobis dicere, sed non potestis portare modo.
13. Cum autem venerit ille Spiritus veritatis docebit vos omnem veritatem; non enim loquetur a semetipso, sed quæcumque audiet, loquetur, et quæ ventura sunt, annuntiabit vobis.
14. Ille me clarificabit, quia de meo accipiet, et annuntiabit vobis.

VERSUS 5.

Vado ad eum, qui misit me; et nemo ex vobis interrogat me, quo vadis?

Vado ad eum, qui misit me.

1. — Hoc Evangelium ex sermone, quem Redemptor noster in ultima cœna ad discipulos peroravit, desumptum fuit, eoque sancta Mater Ecclesia ad vicinam Christi Ascensionem nobis annuntiandam uti consuevit. Unde Albertus Magnus dicit quod verba illa : *Vado ad eum, qui misit me*, hunc sensum habeant, ac si diceret : *Redeo ad Patrem*, adducitque illum Tobie, xii, 12, textum : *Tempus est, ut revertar ad eum, qui misit me.*

2. — Hugo Cardinalis multa hujus Christi ad Patrem reditus motiva adducit. « Primo, quasi de triumpho gratias acturus. Secundo, quasi amicos curæ commendaturus et petitiones nostras delatorum, et causam nostram defensurus. Tertio, loca nostra preparaturus : *Vado parare vobis locum*. » Quarto, vadit, mentes nostras ad superna elevaturus : *Cum exaltatus fuero a terra omnia traham ad meipsum*. Quinto, vadit inimicos ad Patrem accusaturus, nisi penituerint. Sexto, vadit, quasi de victoria mercedem receptorus. Septimo, vadit stipendia militibus suis collaturus : *Ascendens in altum captivam duxit captivitatem.* »

Et nemo ex vobis interrogat me, quo vadis?

3. — Enimvero Christus hoc loco sibi prima faciæ contradicere videtur; signidem, Joan, xii, 36, Petrus eum interrogavit dicens : *Domine, quo vadis?* et cap. sequenti S. Thomas pariter dixit : *Domine, nescimus quo vadis et quomodo possumus viam scire?* Respondet Lucas Brugensis : « Priusquam acciperent clarum responsum, destiterant querere; » Christus autem aliquam ab ipsis in eo querendo sollicitudinem expectabat. Euthymius S. Petrum Dominum de loco, ad quem ibat, interrogasse dicit; Christus autem ab eo audire desiderabat, ut quereretur : « Quid agis? Oportuit discipulos dicere : « Quo vadis? sive, quid agis, nos derelinquens? » Quod Lucas Brugensis similitudine amici alienigenæ declarat, qui alium amicum, quem magnopere diligit, discessum parere videns, multiplicatas apud ipsum instituit instantias, seu questiones, ut sciat quo et quid facturus abeat? » Improperat itaque

« snaviter, quod non agant amicorum more, qui amicum longo abeuntem interrogare solent de via, de mediis, de loco, de rebus illic agendis, aliisque hujusmodi et ex illis consolationem satisfactionemque accipere. »

4. — Rupertus Abbas, lib. xii in Joan., eos jam antea Christum, quo iter, interrogasse sustinet, quando nimirum adeo se promptos iactabant atque paratos subsequi etiam in carceres et mortem, nihilominus Christum, qui eos, post tot etiam instantias et promissiones, turpiter in sequela defectaros noverat, prædicta verba subjunxisse : *Et nemo ex vobis interrogat me*; unde concludit : « Bene ergo ait : *Et nemo ex vobis interrogat me, quo?* » videlicet illam sollicitudinem suam suavi redargutione prenuntians, de qua postmodum dicturus est : *Amen venit hora, ut dispergamini omnes et me solum relinquatis*; tunc enim revera nullus ex eis dixit : *Quo vadis?* quia neminem velle vel posse eum sequi fuga declaravit. »

5. — S. Thomas, in Joan., duas affert solutiones : primam D. Chrysostomus, secundam S. Augustini. Primus dicit, Apostolos ex prædicatione persecutorum, quas passuros esse prædixerat, obstupefactos prorsus hæsisse et mente attonitos : « Ita tristati et attoniti facti, ut quasi obliiti de recessu Christi, et locutionem amittentes, eum de suo recessu non interrogarent. » S. Augustinus vero in Tractatu xiv super Joannem in ea est sententia, quod verbum *Vado*, non ad mortem, sed ad Ascensionem ipsius, relationem dixerit : « Vel quia interrogaverunt eum, quod esset iturus et responderat eis, se iturum, quo ipsi tunc venire non possent, nunc ita se promittit iturum, ut nullus eorum, quod vadat interroget; eentem enim in cœlum non verbis, sed oculis deduxerunt. »

6. — Toletus Christi conquerentis, vel eos reprehendentis ratione adducit : « Quam obigationem Dominus propterea adhibet, ut causa expostionis discessus, eos mirum in modum consoletur et instruat. »

7. — Jansenius moralitates aliquas in medium affert, quas ex his verbis deducere possumus. Prima est, quod nimia tristitia et turbatio sæpe nobis obstat, quo minus ea queramus, quæ salutis nostræ spirituali sunt expedita. « Atque ob id pulso procul hujusmodi merore, graviter inquirendum in Scripturis, quo Dominus abierit et

DOMINICA QUARTA POST PASCHA

EVANGELIUM JOANNIS, CAP. XVI, VERS. 5

5. Vado ad eum, qui misit me, et nemo ex vobis interrogat me, quo vadis?
6. Sed quia hæc locutus sum vobis, tristitia implevit cor vestrum :
7. Sed ego veritatem dico vobis; expedit vobis, ut ego vadam; si enim non abiero, Paracletus non veniet ad vos; si autem abiero, mittam eum ad vos.
8. Et cum venerit ille, arguet mundum de peccato, et de justitia, et de judicio.
9. De peccato quidem, quia non crediderunt in me.

« qua ratione illum sequi possimus. » Secunda est, quod docere debeamus nos ipsos et proximos nostros : « Non ea debent prestare, quae sunt suavia et « humana, grata volentati, sed ea potius, quae sunt « saluti magis conducentia. » Qua in re optimum nobis Christus exemplum dedit, qui charissimis discipulis suis imminente suum ab his discessum non subiecit, tametsi eos exinde magnopere contristandos esse sciret, suam illis praesentiam, quantumvis ab illis summe desideratam, subtrahere voluit, eo quod hanc ab illis discessionem utilem esse sciret, valdeque expedientem. Tertia moralitas est : « Spiritus non esse capaces, qui adhuc carnalis et terrenis rebus mente inhaerent. »

8. — Hugo Cardinalis, in *Joan.*, in sensu mystico dicit : « Nos debemus quaerere a Domino et *quo vadis*, ut perveniamus; et *qua vadis*, ut imitemur. Quidam volunt scire quo vadit, sed non « curant de via qua vadit, sicut Philippus : *Domine « ostende nobis Patrem et sufficit nobis.* » Ubi etiam S. Bernardus citat dicentem : « Quan pauci, Domine, post te ire volunt, cum tamen ad te pervenire, non est, qui nolit. » Ad conaculum usque multos sequaces Christus habet, ad Calvariae vero montem vix illum.

9. — Christus abibat, ut pro nostra redemptione passionem subiret et tamen nullus hac de re cogitavit, aut mentem suam ad id studiose applicavit. Nihil fideles minus cogitavit, quam quanti anima nostra, nostraque redemptio, Deo nostro conlisterit; ac proinde Ecclesiasticus, xxx, 20, monet : *Gratiam fideiussoris ne obliviscaris, dedit enim pro te animam suam*, et Apostolus, *Heb.*, xii, 3, ait : *Recogitate eum, qui talem sustinuit*, etc.

10. — Valde quoque utilis foret interrogatio, si quis ex semetipso frequenter sciscitaretur, dicendo : *Quo vadis*. Quo tendunt cogitationes meae, affectus mei, operationes meae et tamen haec finis nostri, ob quem creati sumus, et in quem tendere et collimare debemus, seria consideratio, monachis claustra, diversa anachoretis replevit. De certo quodam viro referunt historici, quod, dum ad inferendam Principi suo necem resolutus, in antecamera substitisset, accidit, quod sublati in altum oculis, verba illa ibidem scripta legerit : *In omnibus respice finem*, super quae dum seria mente sese reflecteret, mox a proposito suo et ab omnibus aliis excessibus, quos machinabatur, desisterit.

Adiunctiones.

a. — *Vado ad eum qui misit me et nemo ex vobis interrogat me quo vadis?* Varii varie hunc textum explicant. Toletus sic explicat, ut illud, *quo vadis*, non significet terminum ad quem, sed causam, nempe, qua de causa ad Patrem ita certo se iturum dicat. Dixit autem haec verba Christus ante suam mortem, qua mediante transitum accepit ad

Patrem; nunc autem volebat Christus dicere : Vos mei chari discipuli, nolite credere mortem meam esse casualem et quasi caeco modo ad illam proficiscar, ut non praemeditari quorsum tendam. Imo enim via est illuc perveniendi et cum illa mihi sit subeunda, stultum esset, si quis vellet ad gloriam Paradisi alia via pervenire. Gabriel Archangelus, quando suam ad Beatissimam Virginem executus est legationem, de expresso supremi consistorii Sanctissimae Trinitatis ordine, eidem inter alia exponere debuit sequentia : *Dabit illi Dominus sedem David patris ejus et regnabit. Luc.*, i, 32. At vero qua ratione regnum David suam sumpsit originem? *Conveniant ad eum omnes qui erant in angustia constituti et factus est eorum princeps. I Reg.*, xxii, 2. Ab eorum igitur sum sumpsit exordium. Vila autem Christi a quo principio primum coepit? *In capite libri scriptum est de me, ut facerem voluntatem tuam; Deus meus voluit. Psal.* xxxiii, 9. Hic autem liber est ille idem de quo scribitur : *Liber generationis Jesu Christi filii David.* Christus ipse per os Davidis ait : *Pauper sum ego et in laboribus a juventute mea. Psal.* lxxxvii, 46. Chaldaeus vertit : *Esperans ab adolescentia mea. Alii vertunt : Moriens, moribundus, agonizans, pene mortuus a puero.* Enimvero S. Thomas de Villanova quaerit qualisnam sit ista promissio : *Dabit illi Dominus Deus sedem David patris ejus et regnabit?* Ubi est, Angele, promissio tua? Ubi sedes et gloria regni? Et postquam aliquosque discurrisset de angustiis et miseriis, quibus Christus a primo conceptionis suae instanti per totam vitam suam subjectus fuit, tandem ad Mariam Virginem se convertens, ita eam affatur : « Non aspicias caput diademate regis ornatum? « Titulum non conspicis regali et throno pendente? « Non audis multorum Regem exclamantium « voces? Sceptrum non discernis potenti manu defixum? » Ecce quibus meritis aeternus Pater Filium suum ad regnum colorum exerit. Voluit illum primo in terra habere regnum quoddam, sed regnum aerumarum, adversitatum, miseriarum. Crux unica clavis fuit, qua caelum aperuit, quod alias a die, quo ab omnipotenti Dei dextera fabricatum fuit, universo generi humano firmiter observatum et clausum permansit. Primus qui illud aperuit, Redemptor noster fuit, sed vulneribus saucius : *Quis est iste, qui venit de Edom, tinctus vestibus de Bosra? Oportuit pati Christum.* Ecce tibi, o Christiane, patientem : *Et ita intrare in gloriam.* Ecce tibi apertum caelum sed per crucis patibulum.

b. — Non est quod quis interroget Dominum quo vadat, ipse enim omnia iuxta exigentiam sapientiae et providentiae suae facti impendere et mensuram : scit quo vadat. An ergo est qui vadat et ignoret quo? Est, et quidem non alius quam peccator, maxime carnalis; hic nescit quo vadat, carnis enim exerceat intellectum, nobisque iudicium et

discursum eripiendi, bestiis nos similes reddit. Non inopportuna dubium nasci posset, cur divina iustitia, scelorum ultrix, quae nihil sine mysterio et causa operatur, ut cives Sodomicos, qui ut Angelis a Loth hospitio receptis violentiam inferrent, in procinctu erant, debito supplicio castigaret, eos potius caecitate percitere quam alteri alicui severiori supplicio subicere disponeret? Cur non potius irae suae fulmina in eos de caelo vibravit? Cur terrae, ut eos aperto sub pedibus ore, sicut Dathan et Abiron, dehiscent, in infernum vivos deglutientes praecipitaret, non imperavit? Respondet S. Ambrosius : « Illud hic ostenditur, quod caeca est omnis libido « et ante se non videt. » Cum enim verissimum semper sit illud Apostoli axioma : *Omnia in figuram contingebant*, divina Sapientia ad nostram eruditionem nobis indicare voluit quod peccatum carnis caecitatem in animam inducat, in corporali illa Sodomitarum caecitate prefigurata. Inter alia flagella, quibus Deus Aegyptum castigavit, etiam tenebrae connumerantur : *Factae sunt tenebrae horribiles in universa terra Aegypti; tribus diebus, nemo vidit fratrem suum. Exod.*, x, 22. Haec autem plaga iuxta quorundam sacrorum interpretum expositionem, nono Decalogi praecepto respondebat, quo uxorem alterius concupiscere prohibetur. Sed quoniam est inter hanc tenebrarum obscuritatem et jam dictum praeceptum proportio? S. Prosper ait : *Quid ergo deterius concupiscentia mala, quae « ita totam excecet mentem, ut non tantum timorem dei quantum etiam ipsas penas legum « infamemque mortem oblivioni dans, nihil in « maecho remaneat luminis, quam non totum occupent ferales tenebrae. »* Quam veritatem S. Chrysostomus, *Hom.* xliii in *Genes.*, in eo quod Sodomitis accidit, exemplificat; hi enim, ut diximus, fuerunt excecati : « Mentis eorum oculus « excecatus erat, propter hoc, et visa privati sunt, « ut discant quod nihil sibi prosunt corporales « oculi, si oculi mentis fuerint excecati. » Enimvero in hac caecitate positi, caecos se esse non animadvertabant, quia proprium carnalium hominum supplicium et poena est, quod discursum instinctum rationis et iudicium imperceptibiliter perdat, ideoque se illis destitutos esse minime advertant. Unde S. Ambrosius ait : « Dum in quadam sumus delinquendi libidine, nobilis quibusdam insipientiae mens obducitur, et fumo quodam iniquitatis oculi ejus caligant, ne videat « eorum quae concupiscit deformitatem. »

c. — Mirabilis certe loquendi modus! Christus Dominus loquebatur de rebus futuris, scilicet de morte sua, de resurrectione, de ascensione, quae omnino futura erant. Cur ergo non dixit potius : *Vadam*, sed dicit, *vado*? Ideo hoc modo locutum fuisse Christum Dominum mihi quidem videtur, ut ex hoc discamus quod unusquisque apud se dicat,

vado, et non, *vadam*; id est, jam nunc in hac peccati occasione mortem recogito, ad mortem meam preparo, per ejusdem mortis recognitionem hoc vel simile peccatum evitare conabor, mortem mihi semper praesentem representando, quod quidem contra omne peccatum universale quoddam remedium est; ast meditati sepulchri quod carnalem nostram in putredinem, vermes et cinerem redigit, ad detestandam omnem carnalem delectationem, omnipotens quoddam est remedium. Speculum aliquod faciei applicare simpliciter, sincere et sine furo videre vos facit vultus vestri deformitatem si quae illi inest. Si enim illud inspicatis, non adulabatur, nec mentitur. Quando obiectum aliquod amatum aspiciat, sensus lenocinator et fraudulentus vos decipit. Si autem sincerum et veridicum desideratis speculum, sepulchrum inspicite; ibi enim clare et secundum veritatem videbitis quale sit obiectum illud, quod dum viveret, adorabatis. Hoc est quod S. Ephrem nos monet, dum ait : « Inclinemus nos ad sepulchra et conditionis « nostrae vultus perspiciamus, ex cadaveribus permixtos ossium acervos, cranisque carnis exuta, « cum reliquis ossibus cernemus, et haec considerantes, nosmetipsos in illis velut in speculo contemplabimur. Ubi juvenis flos et pulchritudo? « Ubi vultus ille genarum color? Haec nobiscum « cogitantes, carnis desideria fugiamus. » Sancta Mater Ecclesiae, praecipit in nobis luxuriae cursus reprimere volens, in die cinerum fidelibus sepulchra aperta, cineribusque plena ob oculos ponit, ut cursum illum sistere possit, dicitque : « Memento, homo, quia pulvis es. » Haec est prima predicatio, in qua nobis mortis vicine, putredinis, et vermium fortem apprehensionem imprimere nititur, ut ad reliquas conciones Quadragesimales cum fructu et devotione auscultandas, tanto magis disponamur. Sanctus Tobias junior, quando ex Raphaelis Archangelii consilio se per vinculum conjugale Sarae filiae Raguelis, cui septem mariti successive, priusquam cum illis copulata fuisset, mortui fuerant, astrinxerat, audita hac praedecessorum suorum strage, ab omni voluptate et actu conjugali sibi temperans, totam noctem in oratione consumpsit parentes vero sponsae, priusquam camera neo-sponsorum aperiretur, certam arbitrantes Tobias mortem, jam sepulchrum aperuerant. Comque parassent fossam, reversus Raguel ad uxorem suam dixit ei : *Mitte unam de ancillis tuis et videat si mortuus est, ut sepeliam eum. Tob.*, viii, 13. Ex qua historia clare colligitur quantum piis timoratisque hominibus conferat meditatio mortis. Verissimile namque est quod Tobias junior ad septem sponsorum ipsum in eodem matrimonio antecedentium funestam mortem se reflexit, eo quod prope ipsum sepulti et jam in cineres redacti essent, quodque idipsum ei loco freni deservierit, ad

moderandum juvenilis lasciviae impetum, ordinandaque in bonum finem contractum a se matrimonium. « Oportune itaque, » dicit S. Ambrosius, « quem memoria mortis a carnali copula retraxerat, vivus invenitur, ut discamus nullo salubriori remedio carnalia coerceri quam sepulchro. »

d. — Christus Dominus dicit, *vado*, de presenti ut quilibet ex hoc dicat et apud se statuat et dicat semper: *Vado*. Ul' praesens haec vita sit quasi continuus ad mortem cursus, qui tam bene de presenti terminari potest quam de futuro. Voluit autem Christus, per hoc nobis corporeae mortis apprehensionem imprimere, ut vitam nobis communicaret spirituales, mortemque amoveret peccati. Speciale enim est divinae gratiae opus, vitam mortis apprehensionem humanis imprimere mentibus, quia ex hac in animam vita redundat; unde ad nostrum spirituales profectum adaptare possumus verba illa quae Deus in Deuteronomio, xxxii, 39, ad aliud propositum dixit, videlicet: *Ego occidam et ego vivere faciam*. Quot sunt qui veram animae vitam, id est, divinam gratiam sibi compararunt, solam mortis contemplando faciunt? Anna mater Samuelis in cantico suo ait: *Dominus mortificat et vivificat, deducit ad inferos et reducit*. Quod idem est ac si diceret: Quando Deus nobis cogitationes inprimit mortis, tunc divinae suae gratiae vitam nobis imperat. Quando nos per seriam meditationem descendere facit in infernum, tunc nos inde eruit. Apud Ezechielem, xxxvii, sequens visio describitur: *Dimisit me, scilicet Deus, in medio campi, qui erat plenus ossibus et circumduxit me per eo in gyro; erant autem multa valde super faciem campi, sicque vehementer, et dixit ad me: Fili hominis, putusne vivent ossa ista? El dixi: Domine Deus meus, tu nosti. El dixit ad me: Vaticinare de ossibus istis, et dices eis: Ossa arida, audite verbum Domini. Plura quid queritis? Subito se invicem illa uniere ossa, revixere carnes, resuscitata sunt cadavera et respirare coeperunt, eodem in haec verba attestante Propheta: *Et prophetavi sicut praeceperat mihi, et ingressus est in ea spiritus, et vixerunt*. Heu quot quantosque in cadavera versos et spiritualiter mortuos hodie est reperire, de quibus ita discurrit S. Ambrosius, *lib. I in Luc.*, vii: « Quis iste tumultus est, nisi mali mores? Tamulus tuus perfidus est; sepulchrum tuum guttur est, sepulchrum enim patens est guttur eorum unde verba mortua proferuntur. Ab hoc te sepulchro liberat Christus, ab hoc tumultu surgas, si audias verbum Dei. » Tunc autem efficacique omnipotens a peccati morte resuscitando divina vox est, quando oculos nostros, principaliter autem cor in horridam conjeimus mortis speciem; ita quoque hodie pluribus contingit, qui secundum corpus quidem vivi, secundum animam vero mortui, si ex pulpitis efficaciam auscultent vocis divinae, ipsum mortis*

horrorem representantis, horribile funestumque hujusmodi intulit spectaculum, vitia culpasque deponunt et vitam spiritualem, id est, divinam gratiam recuperant.

e. — Non dixit Christus, *vadam*, sed *vado*, id est, jam me nunc ad mortem preparo ac dispono; nec enim cuique fas est dicere: Me preparabo aut disponam. Dicebat Christus Dominus suis discipulis: *Filioli, adhuc modicum vobiscum sum*. *Joan.*, xiii, 32, non ait, *vobiscum ero*, sed de presenti, *vobiscum sum*. Noster divinus Magister mortem non ut futuram, sed ut presentem habebat ante oculos, ut nos Magistrum imitantes, in ejus semper consideratione versemur. Experientia teste non timetur, imo diligitur persona ista quacum per longum temporis spatium magnam quasi habuit familiaritatem, habuit et amicitiam; idem omnino, in se sentiunt et experiuntur illi, qui dum viverent, morte familiariter usi sunt, frequenter cogitando et desiderando, quia ut Idiota scribit: « Qualem mors invenit hominem, talem homo invenit mortem. » Si proinde cum ea nos familiariter conversati fuerimus, nequaquam ab illa offendi timebimus. Ratio formidandi mortem non potest alia esse, praeterquam culpa, quae nos ad aeternam condemnationem mortem. Ast qui semper, continueque mortem meditatatur, quasi impossibile est ut mortalis culpae maculetur nave, dicente S. Ephrem: « Qui semper mortis recordatur, raro aut nunquam peccabit. »

f. — Interpres quidam in sensu mystico haec verba palehre ad nostram explicat instructionem, dicens: « Nos debemus querere a Domino et quo vadis, ut perveniamus; et quo vadis, ut imitemur. Quidam volunt scire quo vadit, sed non curant de via qua vadit, sicut Philippus: *Domine, ostende nobis Patrem et sufficit nobis*. » Ubi etiam S. Bernardum citat, dicentem: « Quam pauci, Domine, post te ire volunt, cum tamen ad te pervenire non est qui nolit. » Ad cenaculum usque multos sequaces Christus habet; ad Calvariae vero montem vix ullum. Christus abibat, ut pro nostra redemptione passionem subiret; et tamen nullus hac de re cogitat, aut mentem suam ad id studioso applicat. Nihil fideles minus cogitant, quam quanti animam nostram, nostraque redemptioni Deo constituerit; ac proinde Ecclesiasticus, xxxix, 20, monet: *Gratiam fidejussoris ne obliviscaris, delit enim pro te animam suam*. El Apostolus ait, *Heb.*, xii, 3: *Recogitate eum, qui talem sustinuit pro peccatoribus adversus semetipsum contradictionem*. Christus autem sollicitus a nobis requirit, ut passionem ejus attente meditemur quod ex institutione Eucharistiae evidentissime apparet, quam ad ultimum usque reservavit. Nam *in qua nocte tradebatur accepit panem*, etc. Cujus rationem Apostolus assignat, dum Christum in haec verba loquentem introducit: *Hoc facite in meam commemorationem*. At vero in cuius rei commemorationem

sacramentum hoc consecrandum erat? Num forte illud in Incarnationis suae, vel Resurrectionis, vel Ascensionis, vel Nativitatis ipsius memoriam fieri volebat? Nequaquam, horum enim mysteriorum nulla prostris ibi fit mentio, sed solum Apostolus mortis Christi meminit, dicens: *Quotiescumque manducabitis panem hunc et calicem Domini bibetis, mortem Domini annuntiabitis*. Ubi Syriaca: *Mortem Domini ad memoriam revocabitis*. Voluit igitur Salvator noster Sacramentum istud in Ecclesia sua asservari, ut quotiescumque istud sive publice expositum, sive in sacrificio incruento immolatum, sive in communi distributum veneramur, semper commemorationem faciamus illorum, quae ex immenso suo erga nos amore, in sua passione pro nobis sustinuit. Neque sine mysterio infinitam Majestatem suam sub sacramentalium accidentium cortinis occultare voluit; hoc enim fecit, ut humilitatem et vilipendium, cui se morte sua subiecit, tanto magis recolare et exercere possemus. In solemnitate Corporis Christi sub Matutino, ex S. Thoma Aquinate sequentia verba leguntur: « Corpus tuum pro nostro reconciliatione, in ara crucis hostiam obtulit Deo Patri; sanguinem suum fudit in pretium simul et lavacrum. Ut autem tanti beneficii jugis in nobis maneret memoria, corpus suum in cibum et sanguinem suum in potum, sub specie panis et vini sumendum fidelibus dereliquit. »

g. — Volebat hisce verbis Christus Dominus discipulis suis representare et in memoriam revocare beneficium Redemptionis nostrae. Dum enim dicit, *vado ad eum qui misit me*, indicare volebat quod ad mortem, quae viam, et sibi et nobis sterneret ad Patrem, iret, idque voluntarie et spontanea. Miratur autem quod nemo interroget eum quorsum vadat, cum tanta sit causa interrogandi, ut tantum agnoscat beneficium, sique animus exultet ad persolvendum gratitudinis tributum, quod Deo acceptissimum est sacrificium. Hoc sacrificium, ut ex Psalmo sexagesimo octavo colligitur, incomparabiliter acceptus est quam erant olim vituli quantumvis juveneci prout his verbis testatur: *Laudabo nomen Domini cum cantico et magnificabo eum in laude*. Sed quo fructu id faciet? *Et placebit Deo super vitulum novellum, cornua producentem et ungulas*. Volvite circumquaque oculos et revolvite memoria omnia sacrificia, holocausta et victimas, tot saeculis in antiqua lege oblatas, solum hoc sacrificium laudum et gratiarum longa interapedine omnes alias victimas superexcedere invenietis: « Et placebit Deo ista laus, » inquit Hugo Cardinalis, « plus quam sacrificia legis, in qua offerebatur vitulus unius anni. » P. Michael de Bononia, Carmelitanus, oblationes antiquitus in sacrificiis factas, Deo solum gratas fuisse observat propter devotionem offerentis, ac proinde subjungit: « Sed sacrificium laudis cum cantico, id est, ex devoto corde

« procedentis, ratione sui Deo est acceptum; et hoc est quod hic dicit, quod sic laudare Deum cum cantico placebit Deo super vitulum, id est, magis quam sacrificium vituli. »

h. — Frustra esset si quis interrogaret Dominum quorsum vadat; cum ipse omnia sapientissime et prudentissime operetur, scit quo vadat. Estne aliquis qui vadat et nesciat quo? Est et quidem praeter peccatoribus vir iracundus. Ira enim intellectum excaecat, absorbet discursum et rationem et iratum stulto similem efficit. S. Joannes Climacus hominem iracundum his verbis instruit: « Coerce iram, ne mente excidas; castiga et retunde excandescemem animam, est enim insanie patens, qui modum omnem excedit. » Quod si quis cor humani iracundi explicare posset, quemadmodum pannus aliquis explicatur et panditur, sine dubio intus praeter stultitiam nil aliud reperiretur, teste S. J. Climaco, qui ait: « Si cor iracundi explicaveris, deprehendes insaniam. » S. Augustinus ad inordinatam hanc passionem fugiendam, in sermone nono ad Fratres, nos exhortans, his verbis utitur: « Fugiamus iram, rationem suffocat, mensuram justitiae ignorat, solem justitiae nescit, amicitias rumpit, de facili auferit pacem mentis, sapientiam calcat, sapientes infatrat, gravitatem in Pastorem bus dilacerat. » Observandum vero, quod primus effectus irae quem S. Augustinus recenset, sit luminis rationis et discursus turbatio, unde postea omnem malum promanat.

VERSUS 6.

Sed quia haec locutus sum vobis, tristitia implevit cor vestrum.

1. — Rupertus Abbas Tuitiensis existimat hanc tristitiam Apostolorum non provenisse ex conceptu, quem sibi de ejus ad Patrem ascensione formaverunt, siquidem, ut S. Lucas refert, post Christum in colorum ascensionem, omnes hilares et laeti a monte Oliveti fuere reversi: *Regressi sunt in Jerusalem cum gaudio magno*. « Vera ergo ratio postulata, de via, vel transitu passionis ejus hoc dictum intelligi, de quo et Evangelista superius: *Scitis Jesus, quia venit hora, ut transeat ex hoc mundo ad Patrem.* »

2. — S. Bonaventura verbum illud, *implevit*, considerans, dicit: « Patet vehementer tristitia, quia implevit; patet intimitas ejusdem, quia implevit corda, ex hoc patebat intentio amoris discipulorum ad Christum, quia secundum quantitatem amoris boni amati, est quantitas tristitiae de amissione, vel abstantione. »

3. — Albertus Magnus tristitiam hanc in amore nimio, quo erga sacrosanctam illam ferebantur humanitatem, fundatam fuisse existimat: « Quia nimis de presentia mea corporali gaudelis et

« contra illam nihil audire potestis; » unde tale quis facere potest argumentum : Quod si Apostoli de remotione seu ablatione corporalis Filii Dei presentie, que illis sine ulla ipsorum culpa, imo cum magno eorum profectu accidit; siquidem Christus subiungit protinus : *Expediit vobis ut ego vadam*, adeo excessive contristati fuere; qualis dolor et quam infinita tristitia erit, qua reprobis percellentur, quando Deus ab illis propria ipsorum gravissima demerita, adeo procul abscedet, quam procul infernus a Paradiso dissitus esse noscitur, *magnum chaos formatum est inter nos et vos*, illamque terribilem audient sententiam : *Discedite a me maledicti in ignem æternum*.

4. — S. Thomas quoque idem verbum implevit, considerans, ait : « Quia humanum est, quod tristitia cor tangat, vitiosum autem, quod cor impleat, quia per hoc ratio turbatur, ideo quasi arguens, » dicit : *Tristitia implevit cor vestrum*. *Eclii.*, xxx, « 22 : *Tristitiam non des animæ tuæ.* »

5. — Christus illis paulo ante nullas persecutiones et adversitates illis adventuras esse prædixerat, nunc autem cum insuper se illos, quoad presentiam corporalem derelicturum esse præannuntiet, longe magis tristantur, quia ut Lyranus advertit, « Tristabantur de recessu Christi, de cuius presentia confidebant consolari in tribulationibus. » Gentiles olim tanta tenebantur Deorum suorum zootropia, ut eos vinculos atque ligatos domi suæ attinerent, existimantes hæc ratione efficere se posse ut penes ipsos indissolubiler remanerent; nos autem idipsum de Deo nostro timendi nullam occasionem habemus, siquidem *in ipso vivimus, movemur et sumus*; et quanto amplius tribulamur, quantoque remotius illum a nobis abesse credimus, tanto ipse nobis vicinius et propinquius adest, *Psal.* xxxiii, 19 : *Iuncta est Dominus his, qui tribulatio sunt corde*; *Ps.* cx, 15 : *Cum ipso sum in tribulatione*.

6. — Apostolus Corinthiis neophytis suis hæc in modum, *II Epis.*, vii, 9, scribit : *Gaudeo, non quia contristati estis, sed quia contristati estis ad penitentiam, contristati enim estis secundum Deum; quæ secundum Deum tristitia est, penitentiam in salutem stabiliter operatur; sæculi autem tristitia mortem operatur*; vel igitur anima nostra dolet et tristatur, quod Deum per peccatum amisit et in hoc casu ei difficile non erit, ut eum per dolorem et penitentiam denuo reinvenire possit : aut vero tristatur quod eum perdidit per consolationium spiritualium subtractionem; dum scilicet in vita spirituali nimias ariditates patitur et in hoc casu, dummodo id sine culpa nostra accidat, consolationem admittere debemus; siquidem hoc nonnunquam expedientius est, atque utilius, tum ut majus nobis meritum comparemus, tum ut Deo in divino ejus servitio nos stabiles et constantes esse probemus; et præter hæc omnia optimum est illud S. Jacobi Apostoli, v,

13, consilium, dicentis : *Tristatur aliquis vestrum? oret.*

Additiones.

a. — *Sed quia hæc locutus sum vobis, tristitia implevit cor vestrum*. Non sua culpa Apostoli Christum amatissimum Dominum perdidit, sed in majus eorum bonum ab eis recedit : *Si enim, ait, non abiero, Paracletus non veniet ad vos*. Attamen tanta ex ejusdem abscessu tristitia oppletur, ut præ tristitia eundem interrogare obliviscatur. Quapropter dolore affici debent ii, qui, culpa sua, Christum recedere cogunt; summa enim censenda est miseria, animæque calamitas, quod ab ea recedat Deus, eamque derelinquat? *Væ eis cum recessero ab eis*, dicit Dominus, *Ose.*, ix, 12. Dicitio hæc in sacris Litteris ærumnarum ælernarum est pressiva; certum vero est, quod recessus Dei ab anima, atrocissimum sit supplicium, quod homini eveniri possit. Unde S. Basilius Magnus ait : « Nulla atrocior poena; cæteras omnes vincit calamitas hæc, » descrii a Deo. » Unde Christus ab obstinatis et ingratis Judæis recedere volens, iisdem dixit : *Ego vado et quaeratis me, et in peccato vestro moriemini*. Ipsi quoque olim quando Deus illos præcedebat in columna nubis et ignis, dum per desertum procederent, sancte gloriabantur, dicentes : *Non est alia natio tam grandis, quæ habeat Deos appropriantes sibi, sicut Deus noster adest cunctis observationibus nostris*. At vero quando Deum a se rejecerant, dicentes : *Nolumus hunc regnare super nos; non habemus regem nisi Casarem*; tunc vel inviti experti fuerunt horrendum illud eæ, siquidem ab illo tempore tanquam mancipia dispersi fuerunt in omnes mundi nationes, et tanquam ligna ad ignem infernalem fuerunt destinati.

Simon de Cassia de malis homini a Deo derelicto obvientibus sequentes habet considerationes : « Qui relinquit Christum vitam relinquit, et quærens vivere fugit in mortem. Relinquens Christum, viam rectam abhorruit, timoris agilitas a stimulo, fugiendo, vias ingreditur tenebrosas. » Relictor Christi vitam negavit, ipse siquidem secundum Apostolum est vita nostra, qua relicta « omnis amaritudo subsequitur. Hinc per Prophetam dicitur : *Vide quam malum et amarum est, te reliquisse Dominum Deum tuum*. Isto malo nullum « pejus, et amaritudo nulla sævior in sensibus adest quam mortem incurrere, maxime si subsequatur æterna. » S. Augustinus in Soliloquiis suis miserum statum suum, in quo erat quando priusquam in aquis baptismalibus regeneraretur, a Deo prorsus divisus licentiosam vitam agebat, in hæc verba deplorat : « Cum fui sine te, non fui, sed nihil fui; et ideo cæcus eram, surdus et insensibilis, quia nec bonum discernebam, nec malum fugebam, nec dolorem vulnere sentiebam, nec tenebras meas videbam, quia eram sine te vera luce, que

« illuminas omnem hominem venientem in hunc mundum. Væ mihi, vulneraverunt me et non dolui; traxerunt me et non sensi, quia nihil eram, quia sine vita eram, quæ est verbum, per quod facta sunt omnia. Ideo, Domine, lux mea, inimici mei de me fecerunt omnia quacumque vulnerunt, percuesserunt, nudaverunt, polverunt, corruperunt, vulneraverunt et occiderunt me quia recessi a te, et factus sum nihil sine te. »

b. — Ecce unde tristitia veniat in Apostolorum corda, scilicet ex eo, quod odientes mortem et pressuram Jesu, non interrogant quo vadat, hoc est, non scrutantur, quo per tot mala tendat. Non intuentur quam in finem mala hæc desinere abeat. Unde apud Matthæum, xxv, monebat : *Audite estis prælia et opiniones præliorum; videte ne turbemini*. Inter præliorum discrimina, inter spicula hostium, imo inter ipsas pennatas et jam volantes mortes, hoc vobis sit consilium, ad terrores excutiendos, nimirum : *Videte*. Introspicite magnum discrimen quod reperitur inter iustorum et reproborum tribulationes. Ex ejus enim inspectione et consideratione, omnis fugiet tristitia. Pulchre Origenes, *Hom. xxvii in Matth.*, ait : « *Videte, non dixit, audite*; hortans eos sollicitos esse, ut oculis animæ possint videre, postquam audierint prælia, præliorum singulorum naturam, et videntes ne terreantur. Nullus nobis manebit terror, nulla tristitia, nulla sollicitudo in ærumnis, persecutionibus et universis malis, si cominus singulorum nature inspiciantur, scilicet quam breviter transeant et perdurent respectu præmii, quod est æternum. Quis in morte terror remanebit, ubi ejus naturam videris, quæ vicinam ostendit immortalitatem? Sane qui sic contemplatur mortis discrimina, ejusque naturam valde commutabilem callet, in nullam timorem, in nullam cadet perturbationem. »

c. — Capiuntur Christi discipuli tristitia, sed aude, qui Christo nomen dederunt, mundanis his affectuum laqueis capi possunt? Aiebat Dominus : *Vado ad eum qui me misit et nemo ex vobis interogat me : Quo vadis? Sed quia hæc locutus sum vobis, tristitia implevit cor vestrum*. Cur non capebantur tristitia qui nihil de celesti Patre percipiunt, nihilque de celestibus interrogant? Utinam discipuli coelestem Dominum mirantes, et Deum Patrem, et celestia regna, ad que Jesus ibat, animis intuerentur, de illiusque ratiocinationes et meditationes haberent; nulla penitus tristitia, nullo mundanialium affectuum laqueo caperentur. Huc optime refertur illud Proverbiorum, i, 17 : *Frustra jacitur rete ante oculos pennatorum*. Ubique coeli sunt incolæ aves, oculos habent, quibus oculi intueantur lumina. Nihil sunt laquei; nihil valent retia ad eas capiendas aves, quæ perpeti volatu, claris oculis coelestia contemplantur. Felix ille, qui pennatus, reptilia et humi jacentia bona præte-

riens, ad ardua et sublimia volat, totusque oculus fit, ut contempletur divina. Is omnes mundi laqueos facile despiciet et inanes dimittit ac vacuos.

d. — Ecce Christus Dominus suos discipulos arguit, dicens : *Nemo ex vobis interrogat me quo vadis? Sed statim subdit : Quia hæc locutus sum vobis, tristitia implevit cor vestrum*. In hoc textu, qua spirituale, qua morale latet sensus. Merito piissimus Magister eos arguit de aliquo defectu, sed cum charitate et prudentia procedit, nam commissum defectum non exaggerat, sed potius minuit ac excusat : *Tristitia implevit cor vestrum*. Tristitia enim sic impleverat cor eorum, ut ne quidem eos aliquid loqui sineret; inde tamen excusationem invenit. Ah! si hæc circumspicere et diligenter adhiberetur, quorsum non exulare de tractio? Sed ecce detractio etiam timoratis et piis familiaris invenitur; innatus nobis vitium et universale; in ipsos etiam deservit sanctos. Tanta Salvatoris erat sanctitas, ut veraciter assererit : *Quis ex vobis arguit me de peccato? Et nihilominus Apostoli suum quodammodo oburgaturi magistrum, in presentem non erubere prorumpere murmurationem : Ut quid perditio hæc? Quod factum malignitatem detegit detractio, a qua vix ullus vitæ exemptus, que suum vitæ etiam exemplum et obsequium laudabat, nihilominus Apostoli, Evangelio teste, indignati sunt, dicentes : Ut quid perditio hæc? Propositionem audite verissimam S. Chrysostomi : « Ad condemnandum ceteros » omne vitæ nostræ tempus absumimus, a quo « vitio neque sæculi hominem, neque monachum « ullum facile invenias liberum. » S. Thomas, illam Sapientis : *Cum detractoribus ne commiscearis*, ponderans admonitionem, inquit : « Hoc specialiter « vitio periclitatur totum genus humanum. » S. quoque Augustinus, qui totum vitæ suæ cursum ab hæc peste protexit immunem, eidem subscribit sententiam, inquit : « Maxima pars generis humani, « indiscreto judicio ad reprehendendum prompta « et parata esse probatur, cum tamen non ita se « velit ab aliis judicari, quomodo velit alios judicari. » Propter hoc Scriptura divina admonet dicens : *Priusquam interroges, ne vituperes quemquam*. S. Hieronymus, quia in vita sua malefactorum maledictionum quasi scopus fuit, scribere non dubitavit : « Tanta vigus mali libido mentes hominum « invasit, ut etiam, qui procul ab aliis vitiis recesserunt, in istud tamen quasi in extremum diaboli « laqueum incidant. » Hancque causam S. Chrysostomus eos qui corpus mortificationis et penitentiae freno torquentes, liberæ linguæ in mur-*

murationem laxant habenas, acerbe perstringit, inquam: « Quae utilitas, cum avibus quidem et piscibus abstinemus, fratres vero comedamus et « proximi carnem comoridit. » Jejunabant, pane hordeaceo vescabantur, famebant Apostoli, et nihilominus, indignati sunt dicentes: *Ut quid perditio hæc?* « Consequit sane hoc vitium, » inquit S. Justinianus, « etiam vigere in bonis, atque sub zeli « specie jingiter captivare improvidos. » Imo teste Salmerone, « adeo frequens est hoc vitium etiam « apud pios et religiosos, ut nomen quinti elementi, « sine quo vivi non potest, apud quosdam obii- « nuerit. »

e. — Quid est hoc quod Dominus locutus est, ex quo Apostoli tam vehementer contristati sunt? *Quia vado ad Patrem.* Ideo in tantum tristantur Apostoli, quia Dominus abii ad Patrem et quidem pro gratia ipsorum ad parandum ipsis gloriæ locum? Quam igitur non justam meroris causam haberet peccator, a quo Dominus propter peccatum abscisit, quando per peccatum perdidit vitam animæ suæ quæ vita Deus erat? Regius Propheta David in maximis angustiis constitutus, magno premebatur timore ne salus animæ suæ periclitaretur: *Vim faciebant qui querebant animam meam.* Etenim hostes ipsius cum vulneribus lethiferis sauciare, alque in Dei offensam committendam inducere satagebant: *Vanitates et dolos tota die meditabantur.* Sanctus Propheta autem, magno salutis conservandæ zelo accensus, ut illam sartam, lectam, illesam conservaret, quid tandem facere decreverit, audite: *Anima mea, inquit, in manibus meis semper;* quasi diceret: Nunquam illam ab oculis meis removebo, sed illius utpote rei pretiosissimæ quæ semper in manibus portari et ob oculos haberi solet, singularem curam habebit: *Et legem tuam non sum oblitus. Posuerunt peccatores loquum mihi, nec tamen laqueis suis illum irretire poterunt.* Si quæras causam, illam protinus subjungit, dum ait: *De mandatis tuis non erravi.*

Graviter proinde nobis sacri Doctores exprobrant quod hanc animæ nostræ vitam, quæ Deus est, tam parvi faciamus, e contra vero tanto in pretio vitam corporis habeamus, cum tamen hæc non tam in anima, sed in unione ejusdem cum corpore potissimum consistat. Et quidem in primis S. Augustinus dicit sem potius ad cælum usque exclamat dicens: « An vero non in te sunt viscera Christianæ mise- « rationis, ut plangas corpus a quo recessit anima, « et non plangas animam a qua recessit Deus. » S. Bonaventura autem longe efficacioribus verbis hanc nostram negligentiam deplorat, qui animæ nostræ adeo temere mortem conciliamus, Deum qui vita est animæ nostræ: minime curantes: « Perdit « homo bovem et sollicitè eum querit; perdit « equum et non querit; perdit ovem et post eam

« vadit; sed perdit homo peccando Christum et « quiescit, comedit, bibit, et non querit. » Quod si positum esset in nostra potestate, animam, postquam e corpore migravit et corpus in cinerem redigitur, denuo revocare, illamque ad revivificandum corpus, eique denuo renire, quam non adhiberemus industriam et operam, ut denuo ad vitam rediremus? Deus autem qui animæ vita et anima est, per peccatum ab anima recedit, eumque per penitentiam, peccatum sincere detestando, recuperare, nostræque animæ aretissimo vinculo reni- « endo ad vitam pristinam gratiæ resurgere possu- « mus, et tamen idipsum facere turpiter negligimus, imo de hac spiritali morte plurimum sæpe gaude- « mus: *Lætantur cum malefecerint.*

f. — Quia dixi vobis quod ad Patrem vado, hinc tristitia implevit cor vestrum. Sed quænam Apostolis causa tristandi, dum Christus ad Patrem vadit et quidem ut ipsis pareretur gloriæ locum? Si igitur ob talem Domini discessum tristantur Apostoli, quam non igitur jure merito tristabantur damnati, a quibus Dominus in æternum discessit nunquam rediturus? David rex Absalomis exilio revocationi quondam acquiescens, sequentem supplicem adiecit conditionem: *Verumtamen faciem meam non videt.* Quæ quidem mortificatio ad breve tempus duratura erat, et nihilominus adeo Absalomini intolerabilis visa fuit, ut diceret: *Aut videam faciem patris, aut moriar.* Nunc itaque quanto horribilior erit tormentum damnati, dum eo vultu se semper privatum viderit, in quem desiderant Angeli prospicere; eo vultu qui Paradisum efficit Paradisum?

In parabola de decem Virginibus, incarnata Sapientia premium animarum electarum in virginum prudentum ad nuptias ingressu, prescitorumque supplicium in inferno in stultarum virginum exclusione nobis manifestatura, duobus dumtaxat verbis universam innumerabilem omniumque atrocissimorum suppliciorum circumseripsit congeriens dicens: *Nescio vos.* Nonne longe graviora eas animas manebant tormenta? Nequaquam; quia in hac unica pœna, scilicet damni, omnes aliæ virtualiter et eminenter recluduntur. Ideoque S. Chrysostomus, *Hom. xxiv in Matth.,* inquit: « Si mille aliquis « ponat gehennas, nihil tale dicturus est, quale est « a beate illius gloriæ honore repelli, exosumque « esse Christo et audire: *Non novi vos.* »

VERSUS 7.

Sed ego veritatem dico vobis: Expedit vobis, ut ego vadam; si enim non abiero, Paracletus non veniet ad vos; si autem abiero, mittam eum ad vos.

Sed ego veritatem dico vobis.

1. — « Quasi dicat, » inquit Hugo Cardinalis: « Elsi contristemini, tamen veritatem dico vobis.

« in quo notatur, quod veritas nemini parcit, nec « est omittenda, etsi displicat audienti, servato « tamen modo, loco et tempore in dicendo: *Eccc « labia mea non prohibebo, Domine, tu scisti, justi- « tiam tuam non abscondi in corde meo.* »

2. — S. Chrysostomus, *Hom. lxxvii in Joan.,* ita exponit: « Non ego ad gratiam loquor, sed licet « majorem in modum contristemini, quod expedit, « audiendum est. »

Expedit ut ego vadam.

3. — Benignissimus Salvator noster se ob discipulorum nimiam tristitiam, quia ob ejus discessum omnes mœrebant, continere non poterat, ideoque illos, quoad potest, consolari satagit, ostendens, id illis non solum expediens esse, sed et desiderari ab iisdem debere; et quidem ut idipsum tanto firmitus crederent, ut Toletus advertit, præmittit: *Veritatem dico;* quod ut magis persuadeat, asserveratione utitur, dicens: *Ego veritatem dico vobis.*

4. — Hugo Cardinalis, Christum Apostolis hinc verbis insinuare voluisse dicit, utile et expediens illis futurum esse, non quidem quod illi desiderabant, sed quod ipse facere meditabatur, scilicet quod se ab illis subducat: « Aliud est, quod vobis « placet, scilicet me adesse et aliud quod confert, « id est, me abire; procurantis autem est in his, « quæ prosunt, non parere, in hoc enim Dominus « consolatur et mitigat eos; non enim, quæ ad « gratiam sunt vestram dico, sed quæ ad profec- « tum. » Similem fore considerationem Theophylactus habet, scilicet Christum collegio Apostolico rem minime præstiturum fuisse, si eorum obsequeretur desiderio, ideoque se illorum desiderio opponendo, super ipsos thesauros liberali manu effudit Paradisi, in missione Spiritus Sancti: « Ita et nos « debemus facere, prospicientes semper, quod et « nobis et fratribus est utile, et non quod suave. » S. Chrysostomus similiter dicit: « Vos, quidem, ut « adessem, velletis, usus aliud postulat, diligentis « autem est, cum utilitatem agnoscit, non permit- « tere ut ea dilecti priventur. »

5. — Nimirum discipulos suos ab lactare volebat, inquit S. Bonaventura: « Ne sitis infantes semper « contenti isto lacte, id est, amore meæ humani- « tatis, ait Augustinus, et ideo sequitur: *Si non « abiero, id est, si alimenta tenera, quibus vos alii, « non subtraxero, solidum cibum non esuriatis;* » nunciis enim sacratissimæ humanitatis ejus teneriludini affixi erant, et ideo ad ejus divinitatem sese minus reflectebant. Unde Aleuinus ait, Christum dicere voluisse: « Expedit, ut forma servi vestris « subtrahatur aspectibus, quatenus amor divinitatis « aptius vestris infigatur mentibus. »

6. — S. Cyrillus, *lib. X in Joan.,* observat, quod, sicut Christus per suam resurrectionem, nos quoque resurgendi spem habere posse ostendit: « Sic

« nobis quoque ad cælum aditum aperire et in con- « spectu Patris sistere eum, qui per pravaricationem « nem in Adam procul amandandus fuerat, quod « cum ipse quoque divus Paulus intelligeret, aie- « bat: *Non enim in manufacta sancta Christus « introiit, sed in ipsam cœlum, ut nunc apparet « coram vultu Dei pro nobis.* » *Heb., ix, 11, 12.*

7. — Hugo Cardinalis tres rationes assignat, cur mundo utilis fuerit Filii Dei ab hoc recessus: « *Primo, ut nos in hæreditatem introduceret. « Mich., ii, 13: Ascendet pandens iter. Secundo, ut « amorem carnale amputaret. Tertio, ut deside- « rium accenderet; unde viri Jericho sublatum « Eliam ardentius quæserunt. »*

8. — Apostoli quodammodo Messiam tempora- liter regnaturum esse crediderant, atque ideo duo illi fratres primas in regno ejus sedes postularunt et dum Christus in procinctu esset, ut in cœlum ascenderet, interrogarunt eum discipuli, *Act. Ap., i, 6: Quando restitues regnum Israel?* atque ideo opus erat, ut in nocte Passionis ejus coram Pilato expresse declararet, *Joann., xviii, 36,* dicens: *Regnum meum non est de hoc mundo;* ut igitur hanc veritatem confirmaret, expediens erat, ut post passionem suam beati illius regni possessionem caperet, ut nos illius decepti faceret esse participes. Unde S. Cyrillus ait: « Oportebat fieri nos « consortes et divinæ Verbi naturæ participes; « quod aliter, quam per participationem Spiritus « Sancti fieri non poterat; tempus autem maxime « opportunum missioni Spiritus et ejus in nos illap- « sui, illud erat, quod excessum Christi nostri « Servatoris exceperit. » Adducitque illum Apostoli textum, in quo de visione beatifica tractans dicebat: *Nos revelata facie gloriam Domini speculantes, in eandem imaginem transformamur a claritate in claritatem, tanquam a Domini spiritu; Dominus autem spiritus est.* Subjungit ibi S. Cyrillus: « Vides, ut « Spiritus transformet quodammodo in aliam ima- « ginem eos, in quibus inhabitat? Transfert enim « facile a rerum terrenarum sensu ad spectanda « solum ea, quæ sunt in cœlis. »

9. — Potest item et alia utilitas discessus Christi assignari, nimirum institutio sanctissimi Sacramenti quod non nisi ea nocte, quæ mortem Christi immediate antecessit, instituisse constat, ut per suam sacratissimam humanitatem nobiscum semper esse potest, *Matt., xxvii, 20: Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi;* cum hæc tamen prerogativa, quod cum antea per suam præsentiam corporalem, in uno tantum sive Galilæe, sive Judæe loco commemorata fuerit, ipsum jam deinceps in hoc Sacramento, in omni Christianismi parte præsentem habeamus.

10. — Veritatem præcipuum sui a nobis discessus motivum ipsemet nobis sequentibus verbis manifestavit, dum ait: *Si enim non abiero, Para-*

clatus non venit ad vos; quasi dicat, inquit Albertus Magnus: « Quia removendo me a sensibus vestris « ero glorificatus, et hoc facit in vobis habitatem « ad Spiritus receptionem. » Rupertus Abbas autem per hunc Christi discessum, passionem ejus intelligens, ostendit, per merita illius missum nobis fuisse Spiritum Sanctum; dicit enim: « Præterea scire « oportet, quia per passionem Christi hoc actum « est, quod gratia Paracleti Spiritus in nos effusa « est; nam si Christus non passus in celos ascen- « disset, profecto iste Spiritus gratiæ, qui per san- « guinem ejus peccata remittit, datus non fuisset. »

Si enim non abiero, Paracletus non venit ad vos: si autem abiero, mittam eum ad vos.

11. — Querit hoc loco Doctor Angelicus, an in Christi potestate positum fuerit, Spiritum Sanctum collegio Apostolico conferre, dum adhuc nobiscum conversaretur in terris, et prinsquam ad celos conscenderet? Et respondet affirmative: siquidem ab instanti conceptionis sue, plenitudinem Spiritus Sancti receperat. Idem quoque dubium S. Augustinus movet, *tr. xlix in Joan.*, dum ait: « Numquid « autem, hoc posito, non poterat mittere, quem « scimus super eum baptizatum venisse atque man- « sisse? Imo vero a quo scimus eum nunquam « separabilem fuisse? » Causas autem, ob quas illum hic in terris constitutum, non dederit, multas habuit, casque omnes efficaces.

12. — Divinum fixumque decretum erat, inquit Lucas Brugenensis, quod, postquam Deus Pater, se per celi terraque creationem et gubernationem, nec non et Filii sui missionem mundo manifestarat; Filius quoque incarnatione et redemptione mediante eidem innotuerat, tandem quoque tertia Persona, se per signum aliquod visibile, perque donorum gratiarumque suarum effusionem, manifestam faceret; at vero ut idem observat: « Tres persone sin- « gule opportuno tempore declararunt, se concur- « rere ad salvandos homines. » Cajetanus autem hanc rationem addidit, cur scilicet Spiritus Sanctus non nisi post Christi in celos ascensum venerit: « Quia sic decreverat Sancta Trinitas, quæ omnia « suaverit disponens ordinavit, ut non duo simul « adessent in hac vita consolatores, alter humana « conversatione, alter spirituali elevatione, sed « recedente primo, Apostoli abstraherentur ab hu- « manis consolationibus, et totos se darent spiri- « tualibus succedente secundo. »

13. — S. Bonaventura quandam ex parte nostra congruentiam addidit: si enim homini Spiritum Sanctum una cum omnibus divitiis suis celestibus, ante Passionem suam dedisset, jam eo fuisset tempore datus, quo homo celi etiamnum inimicus erat: « Quia nondum erit Christus passus, nec « genus humanum reconciliatum Deo Patri. » Eandem quoque considerationem habet Dionysius

Carthusianus hisce verbis: « Spiritus Sancti tam « eximia plenitudo danda non fuit, nisi reconciliatis « per Passionem Dominicam. »

14. — Porro si dona et thesauros Spiritus Sancti, opulenta quædam spolia appellare velimus, alia quædam occurrit ratio, cur Spiritum Sanctum non nisi post resurrectionem suam dare voluerit; nam ut idem Seraphicus Doctor bene notat: « Alia « ratio fuit a Patre dantis, quia Filius Dei dedit « dona sua post victoriam; » etenim post gloriosum resurrectionis suæ triumphum, quem de peccato, morte, et inferno victor gloriose reportavit, ditissimam divinarum gratiarum, quas compararat, gazam, velut spolia sua, inter commilitones dividere decrevit, Præterea dicit idem Bonaventura, Spiritum Sanctum *in statu glorificationis*, ad nos mittere voluit, ac proinde S. Joannes, vii, 39, dicit: *Spiritus non erat datus, quia nondum Jesus erat glorificatus.*

15. — S. Thomas, *in Joan.*, notat, quod propter divinitatem suam ad illud usque tempus expectavit, citalque S. Augustinum, *lib. IX de Trinitate*, ita scribenlem: « Christum in quantum homo, non « habet quod det Spiritum Sanctum, sed in quan- « tum Deus; quando autem cum discipulis erat, « videbatur esse quasi unus ex eis, ne ergo videre- « tur quod homo esset, qui daret Spiritum Sanc- « tum, ideo ipsum ante Ascensionem suam non « dedit. » Eadem quoque fuit consideratio Carthu- siani, dicentis, nequaquam convenisse, ut Sanctissimum hunc Spiritum mitteret, nisi postquam jam in throno Majestatis dextere Patris assideret: « Christus Rex noster tam excellenter dona distri- « buere non debebat, nisi cum reversus fuit ad « patriam suam, et sedet in throno regni sui; « deinde etiam, quia membra gratia tanta ador- « nanda non erant, nisi ipso capite glorificato. »

16. — In hac missione, ut S. Thomas ex D. Chrysostomo a se citato refert, heresis confunditur Macedonianorum, qui Spiritum Sanctum creaturam, Patrisque et Filii ministrum esse asserabant; hoc enim si vere ita esset: « Non esset sufficiens conso- « latio de recessu Christi, adventus Spiritus Sancti; » id quod perspicua quadam similitudine illustrat: quia si Rex aliquis e regno discedens non aliquem filiorum suorum, sed unum de servis et ministris suis in locum suum substitueret, is utique non ex æquo locum, vel personam suam exhiberet: « Quia « ergo Spiritus Sanctus æqualis est Filio, ideo « Dominus eos per promissionem Spiritus Sancti « consolatur; » neque enim sine mysterio Dominus dicit: *Aliam Paracletum dabit vobis*, sed potius, ut inde clare ipsum Filio coequalum esse deduceretur.

17. — Imperceptibile illud sanctissimæ Trinitatis mysterium, mundo hæcenus absconditum fuerat, Deus autem illud super Jordanem manifeste ostendit, quando supra Verbum incarnatum vox Patris

audita fuit, et Spiritus Sanctus in specie columbæ descendit; manifestum autem in die Pentecostes declaratum fuit; at vero nolandum hic est, quod si Spiritus Sanctus eo venisset tempore, quo Filius Dei nobiscum etiamnum conversabatur in terris, facile credi potuisset ipsum a solo Patre procedere, et ab hoc solo de celi ad nos missum fuisse: nunc vero omne dubium penitus cessat, clarumque est, eum quoque procedere a Filio; siquidem hic illum non solum se amissurum esse promittit, verum etiam in cælis jam constitutus, datam nobis promissionem promptissime exequitur.

18. — S. Thomas ait: « Propter divini auxilii « conditionem; quod maxime adest in necessitati- « bus, adiutor in oportunitatibus, quamdiu Chris- « tus erat cum eis, sufficiens adiutorium erat, sed « eo recedente, multis tribulationibus exponen- « tur, et ideo datus est eis statim alius consolator « et adiutor. »

19. — Porro Christus Sanctissimum hunc Spiritum opportuno tempore mittere voluit, eo nimirum, quo presens aderat occasio, ut ipsum quoque Deum esse in operatione tot miraculorum et portentorum, quæ Apostolis mediantibus operatus est, sicut et admirabilem illis sapientiam et scientiam infunde- « do, toti mundo manifestaret; siquidem effluit, ut qui idiote et piscatores erant, totius gentilissimi errores, philosophorumque et sapientum sectas, facili negotio confutarent atque convincerent.

20. — Est et aliud hujus rei mysterium, quod S. Thomas legit, nimirum Spiritum Sanctum a Christo, in cælis ad dexteram Patris consistente, missum esse, « propter unitatem Ecclesiæ conser- « vandam. » Porro S. Joannes nullum unquam miraculum fecisse legitur, ne populus a Christi sequela et disciplina sequestraretur, aut alienaretur, fietique evidens, ipsam Præcursorem in sanctitate majorem et superiorem esse: « Discipuli « autem ipso Spiritu replendi erant, ut etiam opera « majora facerent, quam Christus fecerat, *Et ma- « jora horum facient*; et ideo si ante Passionem « fuisset eis datus, potuisset verti in dubium apud « populum, quis esset Christus, et sic fuisset divi- « sio. »

21. — S. Augustinus super eadem hæc verba in quodam sermone hunc in modum discurreit: « Neque enim inseparabilis est a Filio Dei Spiritus « Sanctus, aut impotens erat ipso præseente venire, « a quo non potest omnino discedere, sed quoniam « discipulis adhuc infirmis, formam servi Dominus « demonstrabat, in qua Verbum caro factum est, « et habitavit in nobis, causam vero servi, id est, « carnem Domini carnales poterant intueri; forma « autem Dei, in qua non rapinam arbitratus est « esse se æqualem Deo, non potest nisi a spirituali- « bus cogitari, propterea dixit, ideo non potest ille « venire, nisi ego abiero; tanquam diceret: quam-

« diu circa carnem meam occupatur vester carnalis « affectus, tamdiu meam divinitatem non percipit « spiritualis vester obtulit. »

22. — Enimvero S. Bonaventura hisce Christi verbis argumentum quoddam opponit, quod prima quidem facie insolubile esse videtur; dicit enim, Apostolorum erga Christum Magistrum suum conceptus amor ordinatus erat, ergo receptionem Spiritus Sancti in ipsis impedire non poterat. Præterea proximorum dilectio, dilectioni Dei nullum omnino ponit obstaculum, imo potius eadem adauget: « Ergo multo minus dilectio Christi impediebat « missionem Spiritus Apostolis. » Tertio hanc propo- sitionem isdem opponit: « Dilectio naturalis non « repugnat spirituali, dum sit ordinata. » Verum- tamen paulo post omnibus hisce objectionibus cum S. Augustino respondet, dicens: « Quod lacte, id « est, Verbo carnis facti erant contenti, ob magni- « tudinem consolationis, quam habebant in ipso « Christo homine; non possunt filii Sponsi lugere, « quamdiu Sponsus est cum illis; ergo ob vehe- « mentiam dilectionis, quam habebant in Christo « homine, quæ erant consolati corporaliter et sen- « sibiliter, non erant elevati ad ipsum, in quantum « Verbum æternum, et ideo non fuit Spiritus datus « antequam ipse abiret. *Et si cognovimus, secundum « coram Christum, sed nunc jam non novimus. II « Cor., v. 16.* » Hæc pariter est Glossæ sententia, dicens: « Non quod positus in terra non posset « dare, » constat enim, quod post resurrectionem, *insufflavit in eos, dicens: Accipite Spiritum Sanctum, « sed quia illi non sunt idonei accipere, nisi eum « secundum carnem desistant nosse; » cujus ratio- nem S. Thomas reddit, dicens: « Non Spiritui « Sancto, cum sit amor spiritualis, contrariatur « amor carnalis. »*

23. — S. Bernardus in sermone sexto de Ascensione Domini, hanc inde elicit moralitatem: « Itane « invisæ Paracleti presentia Christi, aut contuber- « nium Dominicæ carnis Spiritus Sanctus horrebat, « quæ, sicut Angelo præannuntiante, cognovimus, « nec concipi quidem, nisi a superveniente potue- « rit? Quid est ergo? *Nisi ego abiero, Paracletus « non venit*, nisi carnis presentia vestris subtra- « hatur aspectibus, spiritualis gratiæ plenitudinem « occupata meus non admittit? » Hinc igitur consi- deret unusquisque, quam sint Spiritus recipiendi incapaces illi, qui non sacrosanctæ Christi humani- tati, sed licet temporaliibus, sensuibus voluptati- bus, aliisque similibus appetitibus inordinatis tenaciter adherescunt: « Qui huic sterquilio semper « inheret, qui carnem fovet, in carne seminat, « carnem sapit; quomodo audeat illam nihilominus « consolationem superæ visitationis, illam sperare « gratiam Spiritus vehementis, quam, ut Veritas « ipsa testatur, ne cum ipsa quidem Verbi carnis « percipere ullatenus Apostoli poterunt? Errat

« omnino, si quis coelestem illam dulcedinem huic « cineri, divinum illud balsamum huic veneno, « charismata illa Spiritus misceri posse hujusmodi « illecebris arbitratur. »

24. — Idem quoque mellifluus Doctor in alio quodam sermone, qui in ordine tertius est de Ascensione, eadem hæc verba ponderans, arguentissimum hoc adducit argumentum : « Si enim adhuc « Apostoli, carni Dominicæ inherentes, que sola « sancta, quia Sancti Sanctorum erat, Spiritu « Sancto repleti nequiverunt, donec tolleretur ab « eis; tu carni tuæ, quæ sordidissima est, et diver- « sarum spurcitiarum phantasias repleta, adstrictus, « et conglutinatus, illum meracissimum Spiritum « reputas posse suscipere, nisi carnis istis conso- « lationibus funditis renuntiare tentaveris? » Spiritus Sanctus ab Ecclesia sive vivus solet appellari : *Fons vivus*; videmus autem quotidie, quod, si aqua aliqua et terra scaturiens, in canalem quandam constringatur, et hoc modo constricta et coarctata, subitus terram deducatur, in tali casu eadem aqua, quantum subitus terram deorsum descendit, tantumdem postea contra inclinationem licet naturalem, in altum denno exsurgat; at vero si pro pondere suo, quaquaversum discurrere permittatur, in paludibus nonnunquam stagnans subsistat, ibidemque cum non modica aeris jactura, et incolarum loci illius mortis periculo corruptatur, *Rom., v, 3* : *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis*; porro unusquisque nostrum, qui cor habet, simul etiam amorem habet; quod si autem amor iste in creaturas, in carnales delectationes, in divitias, honores, vel alias similes res terrenas feratur, in æternum nos deturbat præcipitium; at vero si amor iste in amando Creatorem et bona æterna inialur et congregetur, fit in nobis fons aque salientis in vitam æternam. *Joan., iv, 14.* Unde aureum est illud S. Gregorii monitum, *lib. III mor., vii*, dicentis : « Esse sine « delectatione anima nunquam potest; nam aut « infimis delectatur, aut summis, et quanto majori « studio exerceatur ad summa, tanto majori fastidio « torpescit ad infima. »

25. — Idem denique D. Bernardus, *Ser. in de Pent.*, ad id se reflectens, quod scilicet ad recipiendum Spiritum Sanctum, opus fuerit, ut Apostoli corporali Filii Dei presentia adeo amabili, grata et accepta privarentur, hoc inde pro hominibus spirituali vitæ deditis deducit documentum, et dicit : « Hoc est dicere, non dederitis quod amatis, « non habebitis quod desideratis : *Expedit vobis ut « ego vadam*, vos quoque de terra ad cælum, de « carne ad spiritum translaturos. » Quisquis enim Spiritus Sancti frui vult consolationibus, huic necessum est, ut renuntiet omnibus carnis et mundi solatiis, et ideo sæpediticus mellifluus Doctor S. Bernardus eum qui continuo paseitur glandibus ad

degustandum vitulum saginatum, aptum habere palatum nequaquam estimat : « Quomodo potest « esurire vel sitire Christum, plenus quotidie sili- « quis porcorum? Non potes bibere simul calicem « Christi, et calicem dæmoniorum. »

Mittam eum ad eos.

26. — Porro quoniam modo hæc missio fiat, Lucas Brugensis his verbis declarat : « Mitti ratione « donorum, non naturæ; nec enim deseret cælum. » Albertus Magnus causam motivam exprimeret volens, ob quam Christus nobis miserit Spiritum Sanctum, sequentem adducit similitudinem : « Sicut infanti « aufertur mammilla matris, ut ad perfecta se « extendat, et cibum, in quo membra sua roboran- « tur, accipiat. *Isa., xxviii, 9* : *Quem docetis scien- « tiam, et quem intelligere facietis auditum? Pulsos a « lacte, avulsos ab uberibus. »*

Additiones.

a. — *Sed ego veritatem dico vobis : Expedit vobis ut ego vadam*, etc. Vere expedit ut Christus abiret, antequam Paracletus mitteretur; quia ante Ascensionem Christi, discipuli non erant capaces tanti doni; nimis enim carnaliter de Christo sentiebant, ac proinde conveniens fuit, ut cum absens esset Christus ex desiderio ejus, exque desiderio divini doni percipiendi quod quotidie vehementer exoptabant, ad ipsum condigne recipiendum præpararentur; sic quoque divini doni Eucharistici fructus nostræ correspondet dispositioni, sed maxime præ reliquis illius participes fiunt, qui desiderio magis sunt famelici.

Deus olim Israelitis quoad esum Agni Paschalis præcepit dicens : *Non comedetis ex eo erutum quod.* Qua autem ratione hic agnus coctus ab illis manducandus erat? Assus igni; ubi per ignem amor Dei sive charitas intelligitur, quia « juxta mensuram « charitatis effectus percipitur hujus Sacramenti, » ut ait S. Laurentius Justinianus. Et S. Bonaventura ait : « Adverte quod effectus Sacramentorum solet « esse secundum dispositionem et præparationem « suscipientium. » Pro cuius confirmatione, aptam quandam in dialogis S. Catharine Senensis, legimus similitudinem. Nam Sponsus ejus celestis eidem dixit : Si multi varias ad accendendum candelas assiterint, quarum una ponderaret unam unciam, alia, duas, alia sex uncias, alia denique unam libram, lam primæ, quam ultimæ ignem conciperent, quo accenderentur, ita tamen quod candela unius uncie minus lumen conceptura esset quam que integram libram adæquaret. « Ita contingit in hoc « venerabili Sacramento, is qui recipit illud et « candelas suas accendunt, videlicet sanctum desi- « derium, cum quo recipiant venerabile Sacramen- « tum, tantum accipitis ex isto lumine, quantum « ex materia sincere dilectionis et amoris, et igniti

« desiderii portatis, quamvis totum in veritate reci- « piatis. » Salvator noster inquit : *Si quis sitit, « veniat ad me et bibat*; dicit autem Cajetanus : « Non « sufficit venire ad fontem, sed oportet bibere; non « sufficit venire ad Jesum fide, sed oportet incorpo- « rare sibi Jesum. » Quanto enim ardentior sitis nostra fuerit, tanto copiosior ex his aquis bibere poterimus.

b. — Dixit Jesus discipulis suis : *Expedit vobis ut ego vadam*. Et certe! cur plus expedit nobis quam tibi? Annon post tantos labores et dolores exaltatos promeritis es tantum gloriæ præmium? Est tamen tuomet judicio. Expedit nobis ut ad Patrem eas? Imo vero; nobis expedire plurimum ipse asserit, ut appareat quod non tam suæ quam nostræ studeat utilitati et commodo; hoc enim semper demonstrant gratiæ et auxilia quibus Deus cujusque assistit anime.

c. — Cur quæso, Domine, non veniet Spiritus hic Paracletus, te præsentem? Quid presentia tua Spiritus Sancti presentiam impedire potest? Si enim puritas et innocentia homines ad hunc Spiritum excipiendum præparat, quid magis ad hanc puritatem et innocentiam consequendam juvare poterit, quam doctrina tua, et presentia tua, et custodia tua? Respondent unanimi consensu sancti Patres, id ideo factum, ut non essent duo consolatores in hoc mundo, alter visibilis, alter invisibilis, sed ut visibilis subtraheretur, quo invisibilis mitteretur. Ut hac ratione pii omnes intelligant, quam voluptates et consolationes sæculi et vite hujus prosperitates, ad celestis hujus Spiritus percipiendas consolationes magnum impedimentum præstarent; quando illa visibilis consolatio, que ex sanctissime humanitatis Christi consortio manebat, pleniorum divini Spiritus fructum impediabat. D. Chrysostomus, de populo Hebræo loquens, observat : « Cum tribu- « lantur Israelitæ, tanto plures fiebant; post quam « autem eos dimiserunt, tunc omnes perierunt. » Equi sine freno suæ relicti libertati in multa ruunt præcipitia; idem is contingit qui sui expleat appetitus desideria, nec ullis in presenti vita impetuntur contradictionibus et adversitatibus. Quamdiu David ruri virgam gestavit pastorem, curam habens ovium, a fratribus despectus, sub cura vixit Isai patris sui et postea in aula Saulis persecutiones passus, Doeg multorumque aliorum subivit invidiam, semper vitæ conservavit innocentiam; verum cum rapuit Bethsabæam, ejusque marito Uriæ machinatus fuit mortem : « In alienam feminam « irrui, » ait S. Augustinus, « rerum prosperitati- « bus temporalium abreptus; » quando inquam cessarunt emulorum persecutiones, bella populis gentilibus et contradictiones domesticæ, quando omnia prospera et ad votum procedebant, statim miserabilis illius et scandalosus subsecutus est casus; ac propterea merito dicere potuit : *Bonum mihi quia*

humiliasti me, ut discam justificationes tuas. Levitati sumus pro diebus quibus nos humiliasti; annis quibus vidimus mortem.

d. — Apostolis eripiebatur per mortem Christus, de cuius conspectu ipsi vivebant; et tamen dicitur, et vere dicitur, quod expedit eis, ut Christus ab eorum abscedat oculis. Et qualiter eis expedire potest tanta doloris occasio? Mundo et omnibus mundi bonis renuntiantur, ut Jesu presentia fruerentur; imo et ipsam vitam contempserant pro Jesu, nec aliud sibi bonum cupiebant extra Jesu; modo Jesu eis eripitur et cum Jesu omnia illis gaudia eripi necessum est. Et hoc eis expedit? Ita est. Viris enim justis, nulla temporalis jactura, nulla temporalis tribulatio accidere potest, quæ eis non expediens et commoda sit propter varia bona ex tribulationibus dimanantia. Beatus Laurentius Justinianus de impiis scribens qui homines justos molestant et vexant, ita discursit : « Utilitati inno- « centium militat vita pravorum, dum hos et pre- « mendo humiliat et humiliando semper ad melius « format. » Ubi agit de humilitate, hæc tradit : « Omnis disciplina in presenti quidem non videtur « gaudii esse, sed mororis; postea vero fructum « pacatissimum exercitatis pro eam reddit justi- « tie. Fructus hic pacatissimus de quo loquitur « Apostolus, virtutum confirmatio est, atque adep- « tio. » Et quidem primum locum assignavit humilitati : « Efficitur namque per disciplinam exercita- « tus, corde humillimus, mente robustus, spe fre- « tus, charitate fervidus, Spiritus Sancti secum « cooperante presentia. »

A nullo impulsu quadratus lapis non convenienter cadit; sic viro justo, omnis tribulationis impulsus convenienter advenit. Quocumque impellatur, apte et convenienter constituitur. Nihil viro justo, etsi durum, etsi acerbum, non expediens salutis, a Deo amante paratur. Tribulatio enim vitam gratiæ ac plura alia bona communicat, in gratia conformat, in virtute stabiles efficit.

e. — Quia Jesus adhuc a discipulis suis se humano amore diligere sciebat, ideo ait, suam absentiam illis expedire, ut sic eorum dilectio, que etsi bona et pia erat, tamen non adeo perfecta exstabat, purificaretur omnino et perfecteretur, non in corporalibus manens, sese elevans ad spiritualia et divina. Variæ enim requiruntur conditiones ut zelus sit ordinatus et conformis regulis rationis et virtutis; dicit S. Bernardus : « Zelum tuum inflammet charitas, « informet scientia, firmet constantia; sit fervidus, « sit circumspectus, sit invictus; nec toporem ha- « beat, nec discretionem careat, nec timidus sit. » Sed eslo quod absentia Jesu expediens fuisset discipulis, ut eorum zelus et dilectio perfecteretur circa divina, cur necessum erat ad hoc, quod Jesus se per tam horribilem mortem absentaret? Modo de morte sua consolatorum discipulos, utilitatem suæ absen-